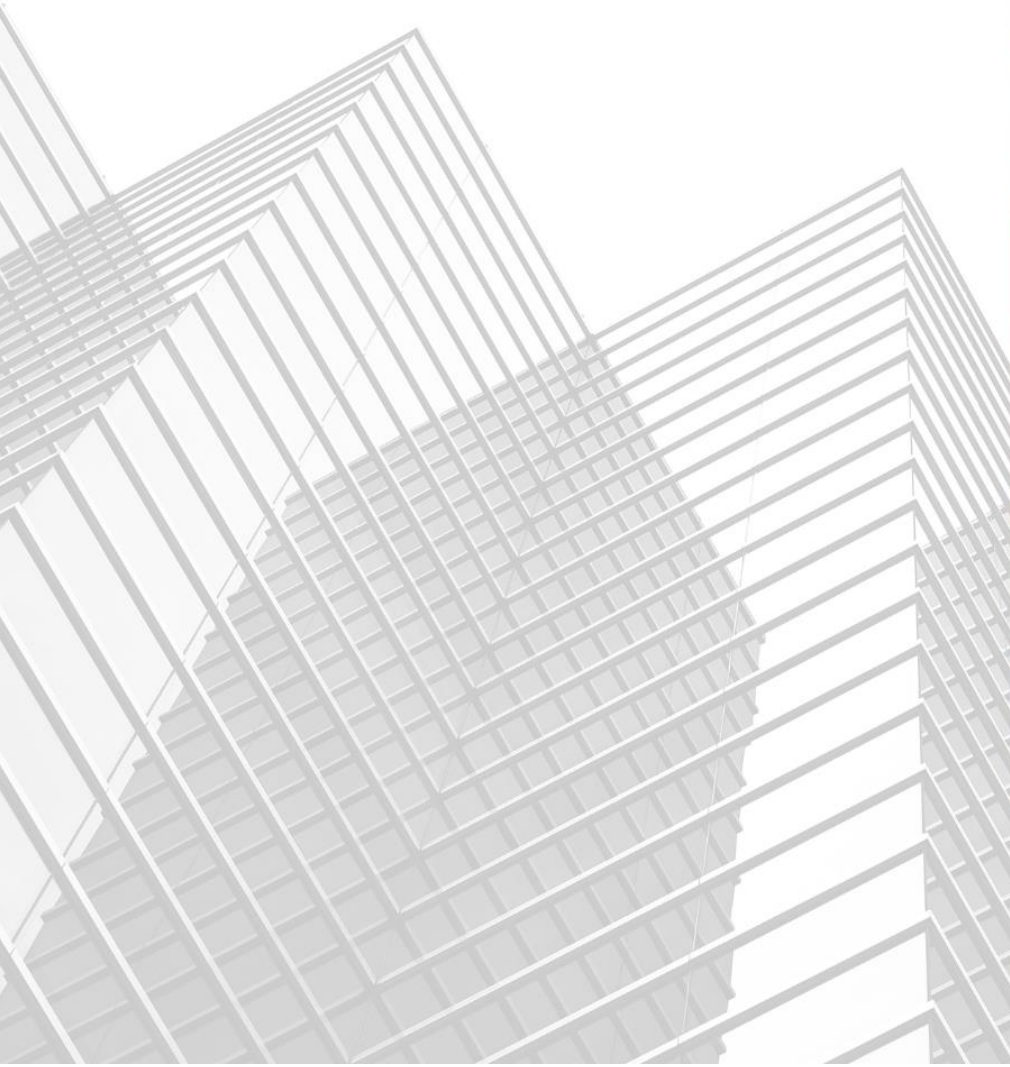

Finanšu izlūkošanas
dienests

SANKCIJĀM PAKĻAUTU VALSTS AMATPERSONU KONTROLES VĒRTĒŠANA

2025

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	3
KONTROLES ELEMENTS SANKCIJU REGULĒJUMĀ	4
PRINCIPI KONTROLES ELEMENTA VĒRTĒŠANĀ ATTIECĪBĀ UZ AUGSTA LĪMEŅA VALSTS AMATPERSONĀM	6
KONTROLES ELEMENTA ANALĪZE PIEMĒROS	7
I. Apstākļi, kas FID ieskatā ir pietiekoši, lai konstatētu kontroles elementu	7
II. Apstākļi, kas nav bijuši pietiekoši, lai konstatētu kontroles elementu	11

IEVADS

- [1.] Apzinoties sankciju būtisko lomu starptautiskā miera un nacionālās drošības nodrošināšanā, Latvija efektīvi īsteno starptautiskās un nacionālās sankcijas, tas ir, Apvienoto Nāciju Organizācijas, Eiropas Savienības (turpmāk – ES) un nacionālās sankcijas (turpmāk kopā - sankcijas).
- [2.] Atbilstoši Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma (turpmāk – Sankciju likums) 2. panta otrajai daļai jebkurai personai ir pienākums izpildīt sankcijas. Sankcijas var iedalīt divos pamata veidos: mērķētas finanšu sankcijas un sektorālās sankcijas. Mērķētas finanšu sankcijas tiek noteiktas pret konkrētām personām, vispārīgi paredzot sankciju sarakstā iekļautu personu līdzekļu un saimniecisko resursu (turpmāk kopā – aktīvi) iesaldēšanu un aizliegumu darīt pieejamus aktīvus šādām personām, kas pēc būtības nozīmē aizliegumu sadarboties ar sankciju sarakstā iekļautām personām. Informācija par sankciju sarakstā tieši iekļautām personām pieejama [FID sankciju meklētājā](#). Tomēr būtiski, ka šie ierobežojumi, ko paredz mērķētas finanšu sankcijas, jāpiemēro ne tikai tieši sankciju sarakstā iekļautām personām, bet arī pret citām personām, kas ir sankciju sarakstā iekļautu personu īpašumā vai kontrolē.
- [3.] To, vai cita persona atrodas sankciju sarakstā iekļautas personas kontrolē, vērtē katrā gadījumā individuāli, analizējot individuālos apstākļus kopsakarā ar ES iestāžu noteiktiem vispārīgiem kontroles kritērijiem. **Praksē tieši kontroles elementa novērtēšana ir viens no sarežģītākajiem mērķētu finanšu sankciju izpildes aspektiem.** Turklāt kontroles elementa piemērošanā papildus neskaidrības var radīt situācijas, kur iespējamo kontroli īsteno sankcijām pakļauta valsts amatpersona, jo īpaši tādos valsts režīmos kā Krievijā un Baltkrievijā. Praksē Finanšu izlūkošanas dienests (turpmāk – FID) konstatējis, ka valsts amatpersonu iespējamā kontrole Latvijā tikusi interpretēta dažādi.
- [4.] ES līmenī nav vadlīniju vai papildus skaidrojumu par kontroles elementa piemērošanu situācijās, kur jāvērtē tieši valsts amatpersonas iespējamā kontrole pār valsts iestādi vai valsts kapitālsabiedrību. Taču, ņemot vērā Latvijas ģeogrāfisko novietojumu un vēsturiskās ekonomiskās saistības, atsevišķos aspektos personām Latvijā var būt saskarsme ar Krievijas un Baltkrievijas valsts iestādēm un valsts kapitālsabiedrībām. Tāpēc būtiski ir skaidrot kontroles elementa piemērošanas aspektus, tostarp attiecībā uz Krievijas un Baltkrievijas valsts iestādēm un valsts kapitālsabiedrībām, lai nodrošinātu tiesisko noteiktību un vienveidīgu sankciju izpildes praksi. FID seko līdzi ES iestāžu skaidrojumiem par sankciju izpildi. Ja ES iestādes publicētu skaidrojumu par kontroles elementa piemērošanu attiecībā uz valsts amatpersonām, FID nepieciešamības gadījumā pārskatītu šajā materiālo publicēto viedokli.
- [5.] FID kopš 2024. gada 1. aprīļa ir kompetentā institūcija sankciju izpildes jautājumos Latvijā. Kļūstot par kompetento iestādi, FID tika uzdots izvērtēt, vai Latvijā aktīvu iesaldēšana veikta atbilstoši sankciju normatīvajiem aktiem.¹ Saraksts ar sankciju subjektiem, kuriem Latvijā ir iesaldēti aktīvi, un informācija par FID pārbaudes rezultātiem ir pieejama FID tīmekļa vietnē sankcijas.fid.gov.lv.
- [6.] Vairākos gadījumos FID secināja, ka aktīvu iesaldēšana nav veikta atbilstoši sankciju normatīvajiem aktiem. Lielākā daļa šādu gadījumu bija saistīti ar kontroles elementa piemērošanu attiecībā uz Baltkrievijas valsts kapitālsabiedrībām vai iestādēm, kur iespējamo kontroli īsteno augsta līmeņa Baltkrievijas valsts amatpersona, kura pakļauta mērķētām finanšu sankcijām. Kopumā nepamatoti iesaldēto aktīvu vērtība gadījumos, kur FID secināja, ka aktīvu iesaldēšana nav veikta atbilstoši sankciju

¹ Atbilstoši Ministru kabineta 26.03.2024. noteikumu Nr. 184 "Starptautisko un nacionālo sankciju ierosināšanas un izpildes kārtība" 23. punktā un Pārejas noteikumu 49. punktā noteiktajai kārtībai FID līdz 31.05.2024. veica pārbaudi par pirmreizēji FID publicētās informācijas pamatotību, izvērtējot, vai sankciju izpilde veikta atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tai skaitā, ja nepieciešams, pieprasot papildu informāciju.

normatīvajiem aktiem, bija nebūtiska, t.i., 0,001% no kopējās Latvijā iesaldēto aktīvu vērtības.

- [7.] Šī dokumenta mērķis ir informēt par FID līdzšinējo pieeju kontroles izvērtēšanā situācijās, kur iespējamo **kontroli pār sankciju sarakstā neiekļautu personu** īsteno mērķētām finanšu sankcijām pakļauta valsts amatpersona. Vienlaikus uzsverams, ka FID nav pilnvarots veikt tiesību normu iztulkošanu (oficiālu interpretāciju).
- [8.] Dokumentā apskatīti kontroles elementa piemērošanas aspekti. Kā arī aprakstīti piemēri, kur FID secināja, ka sankciju sarakstā neiekļautām personām aktīvi iesaldēti nepamatoti, kā arī piemēri, kur FID ieskatā valsts amatpersona sankciju izpratnē īsteno kontroli pār valsts kapitālsabiedrību vai iestādi un tāpēc aktīvi iesaldēti pamatoti. Ņemot vērā, ka visbiežāk par līdzekļu atbrīvošanu FID ir lēmis situācijās, kur iesaldēti bija Baltkrievijas valstij piederošu kapitālsabiedrību līdzekļi, īpašs uzsvars likts uz šo gadījumu izklāstu.

KONTROLES ELEMENTS SANKCIJU REGULĒJUMĀ

- [9.] Atbilstoši Padomes Regulas (EK) Nr. 765/2006 (2006. gada 18. maijs) par ierobežojošiem pasākumiem, ņemot vērā situāciju Baltkrievijā un Baltkrievijas iesaistīšanos Krievijas agresijā pret Ukrainu (turpmāk – Regula Nr. 765/2006) 2. panta 1. punktam visi Regulas Nr. 765/2006 **I pielikumā esošo personu īpašumā, valdījumā, turējumā vai kontrolē esošie līdzekļi un saimnieciskie resursi ir iesaldējami**. Šādu pašu pienākumu paredz arī Padomes Regulas Nr. 269/2014 (2014. gada 17. marts) par ierobežojošiem pasākumiem attiecībā uz darbībām, ar ko tiek grauta vai apdraudēta Ukrainas teritoriālā integritāte, suverenitāte un neatkarība (turpmāk - Regula Nr. 269/2014) 2. panta 2. punkts, kā arī citi mērķēto finanšu sankciju režīmi.
- [10.] No minētajām normām izriet, ka ES mērķēto finanšu sankciju regulējums paredz sankciju sarakstā tieši iekļautu personu aktīvu iesaldēšanu, kā arī sankciju sarakstā iekļautu personu īpašumā, turējumā un kontrolē esošu aktīvu iesaldēšanu.
- [11.] **Tāpēc konstatējot, ka sankciju sarakstā iekļauta persona īsteno kontroli vai īpašumtiesības pār citu sankciju sarakstā neiekļautu juridisko personu vai vienību, uz šo juridisko personu vai vienību attiecināmi tādi paši ierobežojumi**, proti, aktīvu iesaldēšanas pienākums un aizliegums šādām personām darīt pieejamus aktīvus.
- [12.] Kritērijs, kas jāņem vērā, izvērtējot, vai juridiska persona atrodas sankciju sarakstā iekļautas personas īpašumā, ir tas, vai šai personai pieder 50% vai vairāk no juridiskās personas īpašumtiesībām vai tā ir tās daļu kontrolpaketes īpašnieks. Ja šis kritērijs ir izpildīts, tad tiek uzskatīts, ka juridiskā persona vai vienība atrodas citas personas vai vienības īpašumā.²
- [13.] Regulā Nr. 765/2006 un Regulā Nr. 269/2014 nav definēts "kontroles" elements. To, kādi kritēriji būtu jāņem vērā, vērtējot, vai sankciju sarakstā iekļauta persona kontrolē citu sankciju sarakstā neiekļautu personu vai vienību, ir skaidrojušas ES institūcijas.
- [14.] Kontroles elementa piemērošana sankciju regulējumā nodrošināts, ka sankciju sarakstā iekļautas personas nevar vienkārši izvairīties no to aktīvu iesaldēšanas, piemēram, formāli pārrakstot īpašumtiesības uz tai piederošiem aktīviem trešajai personai vai formāli samazinot īpašumtiesības zem 50% apmēra, bet faktiski turpinot aktīvus izmantot vai turpinot pieņemt lēmumus saistībā ar šādiem aktīviem.

² Saskaņā ar ES Padomes 2024. gada 3. jūlija vadlīnijām "Ierobežojošie pasākumi ES paraugprakse attiecībā uz ierobežojošo pasākumu efektīvu īstenošanu" 63. punktu. Pieejamas šeit: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11623-2024-INIT/lv/pdf>

- [15.] Eiropas Komisija publicējusi atbildes uz biežāk uzdotajiem jautājumiem,³ kā arī atsevišķus viedokļus,⁴ kuros, tostarp definēti noteikti kritēriji, kas jāņem vērā, izvērtējot, vai juridisku personu vai vienību kontrolē sankciju sarakstā iekļauta persona.
- [16.] ES Padome izdevusi 2024. gada 3. jūlijā atjaunotas vadlīnijas "Ierobežojošie pasākumi ES paraugprakse attiecībā uz ierobežojošo pasākumu efektīvu īstenošanu"⁵ (turpmāk – Paraugprakse). **Paraugprakses 64. punktā ietverts neizsmejošs kritēriju uzskaitījums, kas jāņem vērā, nosakot kontroli.**
- [17.] **Paraugprakses 67. punkts satur piemērus** ar apstākļiem, kurus var uzskatīt par pazīmēm, kas liecina par to, ka sarakstā iekļautai personai vai vienībai ir kontrole pār sarakstā neiekļautu vienību. Piemēram, kontroles īstenošana, izmantojot "fasādes" personas, čaulas veidojumus vai trastus, kapitāldaļu vai akciju nodošana, piemēram, saistītajām personām vai ģimenes locekļiem brīdī, kas ir tuvu sankciju noteikšanas brīdim, u.c.
- [18.] Atbilstoši ES iestāžu skaidrojumiem, **ja kāds no Paraugpraksē vai Eiropas Komisijas skaidrojumos noteiktajiem kritērijiem ir izpildīts, tad var uzskatīt, ka juridisko personu vai vienību kontrolē cita persona vai vienība**, ja vien katrā atsevišķā gadījumā nav konstatēts pretējais.
- [19.] Konstatējot, ka sankciju sarakstā iekļauta persona kontrolē citu juridisko personu vai vienību, tiek uzskatīts, ka sankciju sarakstā iekļautā persona kontrolē arī šīs juridiskās personas vai vienības aktīvus, tāpēc tie ir jāiesaldē. Kā arī ir aizliegts darīt pieejamus aktīvus šādai juridiskai personai vai vienībai, piemēram, saņemt vai sniegt pakalpojumus šādai personai, dāvināt vai citādi nodot līdzekļus vai citu kustamu vai nekustamu mantu, ko var izmantot, lai iegūtu līdzekļus, preces vai pakalpojumus.
- [20.] Būtiski norādīt, ka Eiropas Komisija ir skaidrojusi,⁶ ka vispārīgi juridiskās sabiedrības īsteno kontroli pār tās meitas sabiedrībām. **Līdz ar to, ja ir konstatēts, ka sankciju sarakstā iekļauta persona kontrolē citu juridisko personu vai vienību, tad šī kontrole attiecas arī uz visām šīs juridiskās personas meitas sabiedrībām.** Tāpēc arī uz šādu juridisko personu meitas sabiedrībām attiecas minētie mērķēto finanšu sankciju ierobežojumi.
- [21.] Vienlaikus norādāms, ka minētajos EK iestāžu skaidrojumos ietverto kritēriju, kas jāņem vērā nosakot kontroli, uzskaitījums nav izsmejošs. Turklāt katrā atsevišķajā gadījumā kritēriju izpildi var atspēkot.
- [22.] Papildus jānorāda, ka FID izstrādājis metodisko materiālu "[Sektorālo un mērķēto finanšu sankciju apiešanas indikatori \(2024\)](#)", kurā apkopoti indikatori un tipoloģijas, tostarp attiecība uz mērķētu finanšu sankciju pārkāpšanu un apiešanu. Aicinām izmantot šo materiālu, lai identificētu pazīmes, kas var liecināt par sektorālo un mērķēto finanšu sankciju pārkāpšanu un apiešanu.

³ Eiropas Komisijas atbildes uz biežāk uzdotajiem jautājumiem, pieejamas šeit: https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/sanctions-adopted-following-russias-military-aggression-against-ukraine/frequently-asked-questions-sanctions-against-russia_en

⁴ Eiropas Komisijas 08.06.2021. viedoklis, C(2021) 4223, pieejams šeit: https://finance.ec.europa.eu/document/download/1cd09e4a-0187-45bc-b234-1de949933f34_en?filename=210608-ukraine-opinion_en.pdf

Eiropas Komisijas 19.06.2020. viedoklis, C(2020), 4117, pieejams šeit: https://finance.ec.europa.eu/document/download/320cea0c-2f2e-4337-827e-d55b1080dc05_en?filename=200619-opinion-financial-sanctions_en.pdf

⁵ ES Padome, Paraugprakse, 03.07.2024., 11623/24, Pieejama šeit: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11623-2024-INIT/lv/pdf>

⁶ Skatīt Eiropas Komisijas 08.06.2021. viedokli, C(2021) 4223, pieejams šeit: https://finance.ec.europa.eu/document/download/1cd09e4a-0187-45bc-b234-1de949933f34_en?filename=210608-ukraine-opinion_en.pdf

PRINCIPI KONTROLES ELEMENTA VĒRTĒŠANĀ ATTIECĪBĀ UZ AUGSTA LĪMEŅA VALSTS AMATPERSONĀM

- [23.] Regulas Nr. 765/2006 I pielikumā iekļautas vairākas augsta līmeņa Baltkrievijas valsts amatpersonas, tostarp Baltkrievijas prezidents Aleksandrs Lukašenko (turpmāk – A. Lukašenko).
- [24.] A. Lukašenko Baltkrievijas režīma raksturs vispārīgi liecina par viņa potenciālu spēju ietekmēt jebkuru juridisku personu, kas pieder Baltkrievijas valsts struktūrām. Tajā pašā laikā, vērtējot kontroli un īpašumtiesības mērķētu finanšu sankciju izpratnē, minētie ES institūciju skaidrojumi ir jāvērtē kopsakarā ar mērķēto finanšu sankciju būtību. Proti, mērķētas finanšu sankcijas nosaka, lai iedarbotos uz tām personām, kuru uzvedību vēlas ietekmēt. ES Padome ir skaidrojusi, ka sankcijām jābūt mērķētām tā, lai pēc iespējas mazinātu jebkādu negatīvu humāno ietekmi vai mazinātu neparedzētas sekas personām vai kaimiņvalstīm, uz kurām neattiecas sankcijas.⁷
- [25.] Attiecīgi **mērķētu** finanšu sankciju mērķis nav pakļaut visu valsti vai teritoriju ierobežojumiem, kas izriet no mērķētām finanšu sankcijām. Tādēļ **valsts augstākās amatpersonas, arī autoritatīva režīma vadītāja, pakļaušana mērķētām finanšu sankcijām nenozīmē, ka šādiem ierobežojumiem automātiski būtu pakļaujamas visas valsts struktūras un vienības.**
- [26.] Minētajos ES institūciju skaidrojumos nav atsevišķi izdalītu kritēriju vai ieteikumu, kā vērtēt kontroles elementa aspektus gadījumā, ja mērķētām finanšu sankcijām ir pakļauta augsta līmeņa valsts amatpersona vai pilnvaras, no kurām varētu izrietēt personas kontrole pār juridisku personu, izriet no valsts amatpersonas statusa. Vienlaikus no minētajām ES institūciju vadlīnijām neizriet, ka valsts amatpersonas pilnvaras nebūtu jāņem vērā, vērtējot, vai persona atrodas sankciju sarakstā iekļautas personas kontrolē.
- [27.] Lai gan FID vairākkārt lēmis par Baltkrievijas kapitālsabiedrībām piederošu aktīvu atbrīvošanu no iesaldēšanas, jāuzsver, ka FID vairākos gadījumos arī secinājis, ka Baltkrievijas valsts kapitālsabiedrība vai iestāde ir pakļaujama mērķēto finanšu sankciju ierobežojumiem. Tāpēc norādāms, ka **sadarbībai ar Baltkrievijā reģistrētu juridisku personu piemīt paaugstināts sankciju pārkāpšanas risks, ņemot vērā plašā mēroga sankcijas, kas noteiktas pret personām, tostarp valsts amatpersonām Baltkrievijā.** Tas nozīmē, ka pirms sadarbības uzsākšanas nepieciešams pārbaudīt, vai sadarbības partneris nav saistīts ar sankciju sarakstā iekļautām personām, neatrodas sankciju sarakstā iekļautas personas īpašumā vai kontrolē.
- [28.] Ņemot vērā minēto, **FID, veicot izvērtējumu par aktīvu iesaldēšanas atbilstību sankciju normatīvo aktu prasībām, piemēroja šādus galvenos principus attiecībā uz kontroles elementa vērtēšanu:**
- i. katra situācija **jāvērtē atsevišķi**, ņemot vērā individuālos apstākļus;
 - ii. jāņem vērā, ka publiski var būt pieejama ierobežota informācija, kā rezultātā ne vienmēr iespējams gūt pilnīgu pārliecību par sankcijām pakļautas personas spēju īstenot kontroli. Tomēr kontroles elements jāpiemēro stingri, nodrošinot, ka situācijās, kur ir **pietiekošs pamats** uzskatīt, ka sankcijām pakļauta persona īsteno kontroli pār citu juridisko personu vai vienību, tad jāuzskata, ka kontrole pastāv;

⁷ ES Padome, Labā prakse ierobežojošo pasākumu (sankciju) izmantošanai (Basic Principles on the Use of Restrictive Measures (Sanctions)), 07.06.2004., 6. punkts. Pieejama šeit: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10198-2004-REV-1/en/pdf>

- iii. kontroles elementa piemērošana veicama, ievērojot ES institūciju noteiktos kritērijus un skaidrojumus;
- iv. jāņem vērā mērķētu finanšu **sankciju mērķis** - tās nosaka, lai iedarbotos uz noteiktām personām, kuru uzvedību vēlas ietekmēt, **nevis pakļaut ierobežojumiem visu valsti vai teritoriju**;
- v. valsts augstākās amatpersonas, arī autoritatīva režīma vadītāja, pakļaušana mērķētām finanšu sankcijām nenozīmē, ka šādiem ierobežojumiem automātiski būtu pakļaujama visas valsts iestādes un valstij piederošās kapitālsabiedrības un citas valsts vienības;
- vi. mērķētu finanšu sankciju noteikšanai attiecībā uz augsta līmeņa valsts amatpersonām nebūtu jārada tādas sekas, kā rezultātā valsts publiskās iestādes nav spējīgas īstenot tām likumos noteiktās pamata valsts funkcijas, tostarp nodokļu iekasēšanu, sociālo garantiju nodrošināšanu utt.

[29.] Lai gan šajā publikācijā detalizētāk apskatīti piemēri attiecībā uz Baltkrievijas valsts kapitālsabiedrībām, iepriekš norādītie principi attiecībā uz kontroles elementa vērtēšanu piemērojami arī attiecībā uz Krievijas valsts iestādēm un valsts kapitālsabiedrībām.

KONTROLES ELEMENTA ANALĪZE PIEMĒROS

I. Apstākļi, kas FID ieskatā ir pietiekoši, lai konstatētu kontroles elementu

[30.] Būtiski, ka FID vairākos gadījumos ir konstatējis, ka Baltkrievijas valstij piederošas kapitālsabiedrības vai iestādes, kas pašas nav iekļautas sankciju sarakstos, aktīvi iesaldēti pamatoti, pamatojoties uz sankcijām pakļautas augsta līmeņa valsts amatpersonas kontroli. FID vērtējumā 2. tabulā norādītājām juridiskajām personām aktīvu iesaldēšana Latvijā veikta atbilstoši sankciju normatīvajam regulējumam (skatīt 1. tabulu).

1. tabula: A. Lukašenko un citu sankcijām pakļautu personu kontrolē esošas juridiskās personas, kurām Latvijā iesaldēti aktīvi uz 01.02.2025.

Sankciju subjekts	Reģistrācijas Nr.	Reģistrācijas valsts	Sankciju sarakstā iekļautā persona, kura īsteno kontroli
Belorusskaia Lesnaia Kompaniia OAO	190119648	Baltkrievija	Aliksandr Ryhoravich LUKASHENKA
GOMELDREV JSC	400021353	Baltkrievija	Aliksandr Ryhoravich LUKASHENKA
Gosudarstvennoe predpriyatie "NTSOT"	191435810	Baltkrievija	Andrei Yurevich PAULIUCHENKA; Aliksandr Ryhoravich LUKASHENKA
MOSTOVDREV JSC	500126145	Baltkrievija	Aliksandr Ryhoravich LUKASHENKA
MOZYRSKIY DOK OAO	490617960	Baltkrievija	Aliksandr Ryhoravich LUKASHENKA
ZAO 'KHOKKEJNYJ KLUB 'DINAMO-MINSK	190475680	Baltkrievija	Aliksandr Ryhoravich LUKASHENKA; Ivan Uladzimiravich KUBRAKOU;

			Volfovich Aleksandr GRIGORYEVICH
Nodibinājums "Sanatorija "Belorusija" Jūrmalā	40003020032	Latvija	Aliaksandr Ryhoravich LUKASHENKA
Baltkrievijas Republika, Baltkrievijas Republikas Prezidenta lietu pārvaldes personā	100712862	Baltkrievija	Aliaksandr Ryhoravich LUKASHENKA

- [31.] Papildus norādāms, ka sankcijām pakļautā A. Lukašenko tiešā pakļautībā atrodas plašs iestāžu loks, kurām pieder komercsabiedrības, piemēram, Baltkrievijas Prezidenta lietu pārvaldei, kas saskaņā ar FID veikto izvērtējumu būtu uzskatāms par sankciju subjektu, ir pakļautas komercsabiedrības izmitināšanas, preču vairumtirdzniecības, lauksaimniecības un citās jomās.
- [32.] Sadarbojoties ar Baltkrievijas valsts kapitālsabiedrībām, kas atrodas A. Lukašenko tiešā pakļautībā esošas valsts iestādes īpašumā, pastāv augsts sankciju pārkāpšanas risks. Tāpēc pirms sadarbības ir jāizvērtē sankciju riski un iespējamā sankcijām pakļauto personu kontrole.

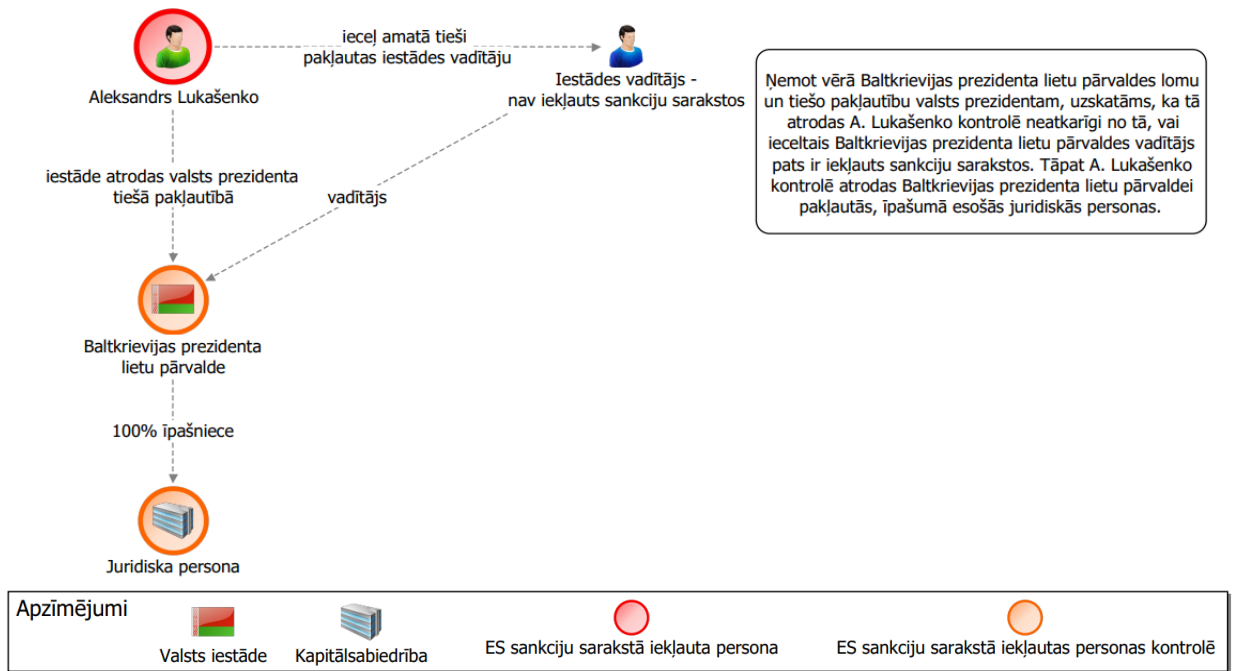
A. Sankcijām pakļautā A. Lukašenko tiesības iecelt vadību prezidentam tiešā pakļautībā esošā iestādē un lemt par tās aktīvu izmantošanu

- [33.] FID ir secinājis, ka aktīvi, kas pieder **Baltkrievijas Republikas Prezidenta lietu pārvaldei** (turpmāk – Prezidenta lietu pārvalde), ir iesaldēti pamatoti.
- [34.] Prezidenta lietu pārvalde ir valsts iestāde, kas ir tieši pakļauta Baltkrievijas prezidentam. Saskaņā ar Baltkrievijas konstitūciju prezidents izveido, atceļ un reorganizē Prezidenta lietu pārvaldi. Ar prezidenta pavēli tiek iecelti un atcelti no amata Prezidenta lietu pārvaldes vadītājs un tā vietnieki.
- [35.] Minētie apstākļi atbilst kontroles kritērijiem: (a) sankcijām pakļautās personas ir tiesīgas vai pilnvarotas iecelt vai atcelt šādas juridiskās personas vai vienības administratīvās, pārvaldes vai uzraudzības struktūras locekļu vairākumu;⁸ (b) sankcijām pakļautajai personai ir tiesības izmantot visus juridiskās personas vai vienības aktīvus vai daļu no tiem.⁹ Tāpēc saskaņā ar FID veikto izvērtējumu Prezidenta lietu pārvalde uzskatāma par sankciju subjektu.
- [36.] Atbilstoši iepriekš norādītajam, jāņem vērā, ka Prezidenta lietu pārvaldei ir pakļautas komercsabiedrības izmitināšanas, preču vairumtirdzniecības, lauksaimniecības un citās jomās. Ievērojot Eiropas Komisijas skaidrojumu, vispārīgi juridiskās sabiedrības īsteno kontroli pār tās meitas sabiedrībām. Līdz ar to, ja ir konstatēts, ka sankciju sarakstā iekļauta persona kontrolē citu juridisko personu vai vienību, tad šī kontrole attiecas arī uz visām šīs juridiskās personas meitas sabiedrībām. **Tāpēc arī uz šādu juridisko personu meitas sabiedrībām attiecas minētie mērķēto finanšu sankciju ierobežojumi** (skatīt 1.attēlu).

⁸ Paraugprakses 64. punkta (a) apakšpunkts: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11623-2024-INIT/lv/pdf>

⁹ Paraugprakses 64. punkta (f) apakšpunkts: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11623-2024-INIT/lv/pdf>

1.attēls: Prezidenta lietu pārvalde

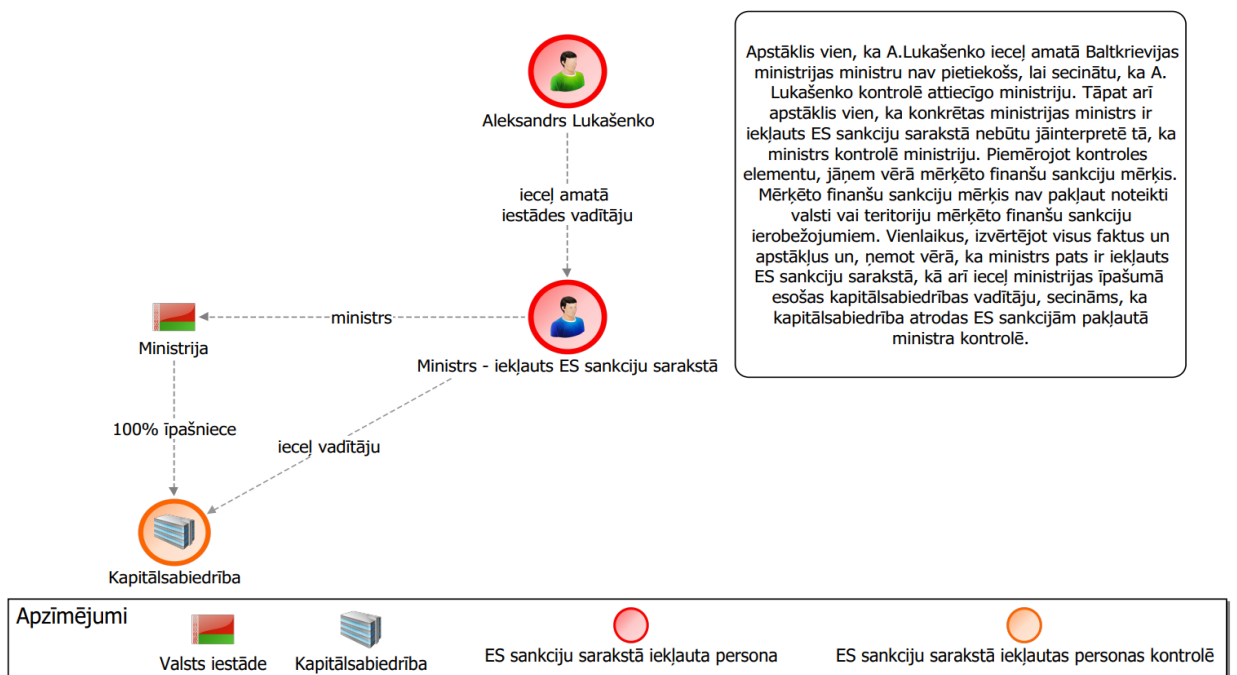

[37.] Lai gan Prezidenta lietu pārvalde arī ir valsts iestāde, tās funkcijas un īpašais statuss, ko nosaka Baltkrievijas konstitūcija, kā arī Baltkrievijas prezidenta būtiskā ietekme uz to, norāda uz šīs valsts iestādes atrašanos A. Lukašenko kontrolē sankciju izpratnē.

B. Ministrijai piederoša valsts kapitālsabiedrība, ja attiecīgais ministrs ir pakļauts sankcijām

[38.] FID par pamatoti iesaldētiem aktīviem uzskatītu tādas valsts kapitālsabiedrībai piederošus aktīvus, kuru īpašnieks un kapitāldaļu pārvaldītājs ir ministrija, kuras ministrs ir pakļauts sankcijām un kurš ir iecēlis vai ir tiesīgs iecelt šādas valsts kapitālsabiedrības pārvaldes institūciju pārstāvjus (skatīt 2.attēlu).

2.attēls: Sankcijām pakļauta ministra kontrole pār valsts kapitālsabiedrību

[39.] Atbilstoši iepriekš norādītajam, apstāklis, ka A. Lukašenko ieceļ amatā Baltkrievijas valdības ministrus, nebūtu jāinterpretē tā, ka A. Lukašenko sankciju izpratnē kontrolē visas Baltkrievijas ministrijas un šo ministriju īpašumā esošas kapitālsabiedrības. Apstāklis, ka ministrs ir pakļauts sankcijām, **nebūtu jāinterpretē tā, ka ministrija būtu jāpakļauj mērķētu finanšu sankciju ierobežojumiem**. Piemērojot kontroles elementu, jāņem vērā mērķēto finanšu sankciju mērķis. Mērķēto finanšu sankciju mērķis nav pakļaut noteiktu valsti vai teritoriju mērķēto finanšu sankciju ierobežojumiem, kā arī atsevišķu augsta līmeņa valsts amatpersonu pakļaušanai mērķētām finanšu sankcijām nebūtu jārada tādas sekas, kā rezultātā valsts publiskās varas iestādes nav spējīgas īstenot tām likumos noteiktās pamata valsts funkcijas.

[40.] Taču attiecībā uz valsts kapitālsabiedrībām, tādu augsta līmeņa valsts amatpersonu kā ministru pilnvaras būtu jāņem vērā, vērtējot kontroles elementu, piemēram, ministru pilnvaras iecelt un atcelt kapitālsabiedrību valdes un padomes locekļu vairākumu. Apskatītajā piemērā 2.attēlā minētie apstākļi atbilst kontroles kritērijam: sankcijām pakļautā persona ir tiesīga vai pilnvarota iecelt vai atcelt šādas juridiskās personas vai vienības administratīvās, pārvaldes vai uzraudzības struktūras locekļu vairākumu.¹⁰

C. Sankcijām pakļautā A. Lukašenko tiesības lemt par valsts kapitālsabiedrības aktīvu izmantošanu un kontrole pār akcionāru sapulci

[41.] FID ir secinājis, ka pamatoti ir iesaldēti aktīvi, kas pieder, tostarp šādām Baltkrievijas valsts kapitālsabiedrībām: GOMELDREV JSC, reģistrācijas Nr. 400021353, MOZYRSKIY DOK OAO, reģistrācijas Nr. 490617960, MOSTOVDREV JSC, reģistrācijas Nr. 500126145, un Belorusskaia Lesnaia Kompaniia OAO, reģistrācijas Nr. 190119648 (turpmāk visas kopā – Valsts kapitālsabiedrības).

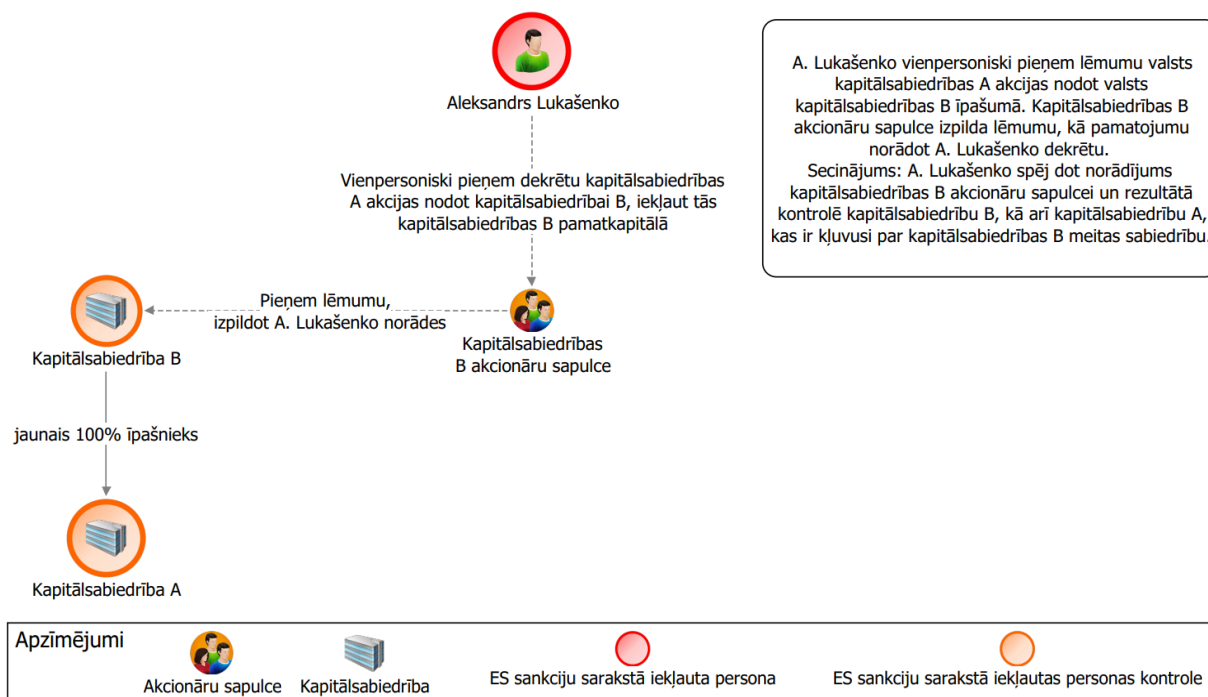
[42.] FID secināja, ka Valsts kapitālsabiedrības izvērtējuma veikšanas brīdī pārvalda un tās ir valsts kapitālsabiedrības OOO IVACEVICHHDREV (turpmāk – IVACEVICHHDREV)¹¹ īpašumā. Secināts, ka minētās Valsts kapitālsabiedrības ir nonākušas IVACEVICHHDREV īpašumā saskaņā ar Baltkrievijas prezidenta 2021. gada 3. marta lēmumu Nr. 78 "Par kokapstrādes holdinga izveidi" (turpmāk – Lēmums Nr. 78). Proti, Lēmums Nr. 78 noteica, ka Valsts kapitālsabiedrības un vēl sešu citu sabiedrību akcijas, kas ir Baltkrievijas īpašumā, līdz 2021. gada 1. aprīlim bija jānodod IVACEVICHHDREV. Lēmumā noteikts, ka minētās akcijas, tai skaitā, Valsts kapitālsabiedrību akcijas, tiek ieguldītas IVACEVICHHDREV kapitālā to nominālajā vērtībā, IVACEVICHHDREV veicot akciju emisiju.

[43.] Publiski pieejams IVACEVICHHDREV 2021. gada 16. marta akcionāru sapulces lēmums par papildu akciju emisiju, kura pamatojošajā daļā ir atsauce uz Lēmumu Nr. 78. Secināms, ka IVACEVICHHDREV akcionāru sapulce ir izpildījusi A. Lukašenko lēmumu. A. Lukašenko izdotais Lēmums Nr. 78 apliecina viņa **spēju vienpersoniski kontrolēt IVACEVICHHDREV akcionāru sapulci un tiesības rīkoties ar Valsts kapitālsabiedrību aktīviem, pieņemot vienpersoniskus lēmumus par to īpašnieku maiņu** (skatīt 3.attēlu).

¹⁰ Paraugprakses 64. punkta (a) apakšpunkts: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11623-2024-INIT/lv/pdf>

¹¹ OAO "Ивацевичдрев", reģistrācijas numurs Baltkrievijā: 200100328

3.attēls: Kontrole pār kapitālsabiedrības akcionāru sapulci un aktīvu izmantošanu

[44.] Minētie apstākļi atbilst kontroles kritērijiem: (a) sankcijām pakļautai personai ir tiesības izmantot visus juridiskās personas vai vienības aktīvus vai daļu no tiem;¹² (b) pēc vienošanās ar citiem juridiskās personas vai vienības kapitāldaļu turētājiem vai dalībniekiem sankcijām pakļauta persona viena pati kontrolē juridiskās personas vai vienības kapitāldaļu turētāju vai dalībnieku vairākuma balsstiesības.¹³ Tāpēc norādītās Valsts kapitālsabiedrības būtu uzskatāmas par sankciju subjektiem.

II. Apstākļi, kas nav bijuši pietiekoši, lai konstatētu kontroles elementu

A. Ministrijai pakļauta kapitālsabiedrība, ja attiecīgā ministrija, tās ministrs un pati kapitālsabiedrība nav iekļauti sankciju sarakstā

[45.] Vairākos gadījumos sankciju sarakstā neiekļautas Baltkrievijas valsts kapitālsabiedrības aktīvi bija iesaldēti dēļ iespējamās A. Lukašenko kontroles, kas tika pamatota ar to, ka A. Lukašenko apstiprina amatos Baltkrievijas valdības ministrus. Tādejādi tika uzskatīts, ka A. Lukašenko sankciju izpratnē kontrolē attiecīgo ministriju. Savukārt attiecīgajām ministrijām ir nodotas pārvaldīšanai Baltkrievijas valstij piederošo kapitālsabiedrību daļas (skatīt 4. attēlu).

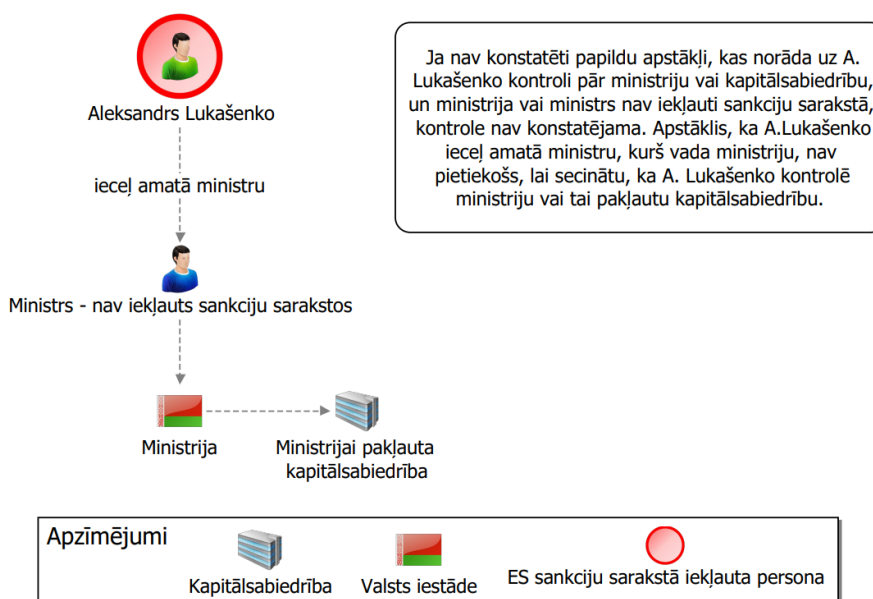
[46.] Attiecīgi kontroles elements tika pamatots ar kritēriju, kas paredz, ka sankciju sarakstā iekļauta persona ir tiesīga vai pilnvarota iecelt vai atcelt šādas juridiskās personas vai vienības administratīvās, pārvaldes vai uzraudzības struktūras locekļu vairākumu.¹⁴

¹² Paraugprakses 64. punkta (f) apakšpunkts: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11623-2024-INIT/lv/pdf>

¹³ Paraugprakses 64. punkta (c) apakšpunkts: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11623-2024-INIT/lv/pdf>

¹⁴ Paraugprakses 64. punkta (a) apakšpunkts: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11623-2024-INIT/lv/pdf>

4.attēls: Ministrijai pakļauta kapitālsabiedrība

[47.] Apstākļi, ka A. Lukašenko ieceļ amatā Baltkrievijas valdības ministrus **nebūtu jāinterpretē tā, ka A. Lukašenko sankciju izpratnē kontrolē visas Baltkrievijas ministrijas**. Atbilstoši iepriekš norādītajam, piemērojot kontroles elementu, jāņem vērā mērķēto finanšu sankciju mērķis. Mērķēto finanšu sankciju mērķis nav pakļaut noteiktu valsti vai teritoriju mērķēto finanšu sankciju ierobežojumiem.

[48.] Attiecīgi apstākļi, ka A. Lukašenko ieceļ ministru, kura vadītajai ministrijai nodotas pārvaldīšanai valsts kapitālsabiedrības kapitāla daļas, pats par sevi neliecina, ka šī kapitālsabiedrība atrodas A. Lukašenko kontrolē sankciju izpratnē. Ja nav identificējami papildu apstākļi, kuriem ir nozīme sankciju regulējuma piemērošanā, tad vispārīgi nav pamata uzskatīt, ka šādā gadījumā valsts kapitālsabiedrība varētu atrasties A. Lukašenko kontrolē.

[49.] Citi apstākļi, kuriem sankciju regulējuma piemērošanā var būt nozīme kontroles elementa noteikšanā ir, piemēram, A. Lukašenko ieceltais ministrs pats ir iekļauts sankciju sarakstā, ministra ieceltais valsts kapitālsabiedrību vadītājs ir iekļauts sankciju sarakstā vai A. Lukašenko pats tieši ieceļ valsts kapitālsabiedrību vadītāju vai pārvaldes institūciju (padomes, valdes) locekļus, vai A. Lukašenko īpašas pilnvaras noteikt kapitālsabiedrību stratēģijas, investīcijas un citu būtiskus darbības aspektus.

B. Sankciju sarakstā neiekļautas valsts iestādes, kuras īsteno valsts pamatfunkcijas un kuru vadību ieceļ A. Lukašenko

[50.] Atsevišķos gadījumos FID ir vērtējis, vai Baltkrievijas iestādes, kuras īsteno valsts pamatfunkcijas, būtu uzskatāmas par sankciju subjektiem, ņemot vērā, ka šo iestāžu vadītājus ieceļ A. Lukašenko.

[51.] **Piemērs Nr. 1: Baltkrievijas Republikas Nacionāla Banka** (turpmāk – Centrālā Banka). Centrālā banka ir valsts iestāde, kura pati nav tieši iekļauta sankciju sarakstā. Tā darbojas tikai Baltkrievijas interesēs un veic savu darbību saskaņā ar Baltkrievijas tiesību aktiem, tai skaitā atbilstoši Baltkrievijas prezidenta normatīvajiem tiesību aktiem, kā arī ir neatkarīga savā darbībā.¹⁵ Baltkrievijas Centrālā banka ir pakļauta Baltkrievijas prezidentam, kurš apstiprina tās statūtus un gada pārskatus, noteic

¹⁵ Saskaņā ar Baltkrievijas Republikas prezidenta 13.06.2001. dekrētu Nr. 320 "Par Baltkrievijas Republikas Nacionālās bankas statūtu apstiprināšanu"

auditoru finanšu pārskatu pārbaudei, saskaņo izdevumus un investīcijas, pieņem citus lēmumus saistībā ar tās darbību, tai skaitā ieceļ un atbrīvo no amata priekšsēdētāju un valdes locekļus. Šobrīd Centrālās bankas vadītājs ir Pavel Kallaur, kurš nav iekļauts sankciju sarakstos.

- [52.] **Piemērs Nr. 2: Baltkrievijas Republikas Ministru Padome jeb Baltkrievijas Republikas valdība** (turpmāk – Ministru Padome). Pati Ministru Padome nav tieši iekļauta sankciju sarakstā. Ministru Padome ir koleģiāla centrālā valsts pārvaldes institūcija, kura savā darbībā ir pakļauta Baltkrievijas prezidentam un atbildīga Baltkrievijas Republikas Nacionālās asamblejas priekšā. Ministru Padomes sastāvā ietilpst premjerministrs, viņa vietnieki, ministri, Baltkrievijas Ministru Padomei pakļauto valsts komiteju priekšsēdētāji, Ministru Padomes Aparāta vadītājs, kā arī Ministru Padomes sastāvā var ietilpt citu valsts iestāžu un organizāciju vadītāji saskaņā ar Baltkrievijas prezidenta lēmumiem. Baltkrievijas premjerministru ieceļ amatā Baltkrievijas prezidents ar Baltkrievijas Nacionālās asamblejas Pārstāvju palātas iepriekšēju piekrišanu. Baltkrievijas premjerministra vietniekus, ministrus un citus Ministru Padomes locekļus ieceļ amatā Baltkrievijas prezidents. Baltkrievijas prezidents ir tiesīgs atbrīvot no amata jebkuru Ministru Padomes locekli.¹⁶ Atsevišķi Ministru Padomes locekļi ir iekļauti mērķēto finanšu sankciju sarakstos.
- [53.] Minētajos piemēros, kā arī attiecībā uz citām valsts iestādēm, tostarp iepriekš norādītajām ministrijām, vērtējot ES institūciju skaidrojumos iekļautos kritērijus attiecībā uz kontroles elementa identificēšanu, pirmšķietami, ir iespējams identificēt atbilstību kontroles kritērijiem. Proti, pirmšķietami, iespējams konstatēt, ka: (a) sankcijām pakļautais A. Lukašenko ir tiesīgs vai pilnvarots iecelt vai atcelt šādas juridiskās personas vai vienības administratīvās, pārvaldes vai uzraudzības struktūras locekļu vairākumu;¹⁷ (b) A. Lukašenko ir ietekme pār korporatīvo stratēģiju, operacionālo politiku, biznesa plāniem, investīcijām, kapacitāti, finansējuma piešķiršanu, cilvēkresursiem un juridiskajiem jautājumiem.¹⁸
- [54.] Tomēr apstākļi, ka A. Lukašenko ieceļ amatā tādu minēto Baltkrievijas valsts iestāžu, **kurās īsteno valsts pamata funkcijas, vadību, nebūtu jāinterpretē tā, ka A. Lukašenko sankciju izpratnē kontrolē Centrālo Banku, Ministru Padomi vai citas šādas publiskās varas valsts iestādes.** Piemērojot kontroles elementu, jāņem vērā mērķēto finanšu sankciju būtība. Mērķēto finanšu sankciju uzdevums nav pakļaut valsti vai teritoriju mērķēto finanšu sankciju ierobežojumiem. Mērķētu finanšu sankciju noteikšanai attiecībā uz valsts amatpersonām **nebūtu jārada tādas sekas, kā rezultātā valsts publiskās iestādes nav spējīgas īstenot tām likumā noteiktās valsts pamatfunkcijas,** tostarp nodokļu iekasēšanu, sociālo garantiju nodrošināšanu utt.
- [55.] Vienlaikus, var būt situācijas, kur šāda veida valsts iestādes tiek tieši pakļautas mērķētām finanšu sankcijām, iekļaujot tās tieši sankciju sarakstos. Tādos gadījumos mērķēto finanšu sankciju ierobežojumi attiektos arī uz šādām valsts iestādēm.
- [56.] Vienlaikus norādāms, ka **uz Baltkrievijas Centrālo Banku, valdību, valsts iestādēm, uzņēmumiem un aģentūrām attiecās dažāda veida sektorālās sankcijas atbilstoši Regulai Nr. 765/2006, kas aizliedz noteikta veida sadarbību un darījumus ar minētajām personām.**

¹⁶ Saskaņā ar Saskaņā ar 23.07.2008. Baltkrievijas Republikas likumu Nr. 424-Z "Par Baltkrievijas Republikas Ministru Padomi"

¹⁷ Paraugprakses 64. punkta (a) apakšpunkts: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11623-2024-INIT/lv/pdf>

¹⁸ Skatīt Eiropas Komisijas 08.06.2021. viedokli, C(2021) 4223, Atbilde uz 1.1. jautājumu, (d) apakšpunkts, pieejams šeit: https://finance.ec.europa.eu/document/download/1cd09e4a-0187-45bc-b234-1de949933f34_en?filename=210608-ukraine-opinion_en.pdf

C. Eiropas Komisijas viedoklis par konkrētām juridiskām personām attiecībā uz sankcijām pakļautu personu kontroles neesamību

[57.] Atsevišķos gadījumos FID savu lēmumu, kas paredzēja noteiktu aktīvu atbrīvošanu no iesaldēšanas, pamatoja ar Eiropas Komisijas pausto viedokli par konkrētām juridiskām personām. Piemēram, FID rīcībā ir Eiropas Komisijas rakstveida viedoklis par to, ka sankciju sarakstā iekļautās personas neīsteno kontroli pār valsts kapitālsabiedrībām Baltkrievijas Dzelzceļš¹⁹ un Krievijas Dzelzceļš²⁰. Attiecīgi, šobrīd uz 01.02.2025. **Baltkrievijas Dzelzceļš un Krievijas Dzelzceļš nav uzskatāmas par sankciju subjektiem.**

[58.] FID ņem vērā šādus Eiropas Komisijas viedokļus un par tiem informē arī citas personas, **lai nodrošinātu vienvērtīgu sankciju izpildi visās ES dalībvalstīs.** Vienlaikus, mainoties faktiskajiem apstākļiem, kam varētu būt ietekme attiecībā uz Eiropas Komisijas iepriekš sniegto viedokli, FID ir vērsies pie Eiropas Komisijas ar lūgumu skaidrot, vai izmaiņas faktiskajos apstākļos ietekmē iepriekš pausto viedokli.

¹⁹ Baltkrievijas valsts kapitālsabiedrība "Baltkrievijas dzelzceļš" ("Белорусская железная дорога"), reģistrācijas numurs Baltkrievijā: 100088574.

²⁰ Krievijas valsts kapitālsabiedrība "Krievijas dzelzceļš" (ОАО "Российские железные дороги"), reģistrācijas numurs Krievijā: 1037739877295